

พระราชวังหลวงปักกิ่ง: สัญลักษณ์แห่งพลังและอำนาจ*

ศุภการ สิริไพศาล**

ความนำ

ในปี ค.ศ. 1986 ภาพยนตร์เรื่อง The Last Emperor¹ ได้นำเสนอภาพความยิ่งใหญ่อลังการของพระราชวังกรุงปักกิ่งให้เป็นที่ประจักษ์และปรากฏสู่สายตาชาวโลกอย่างแพร่หลาย กระทั่งปัจจุบันมีผู้คนจากทั่วโลกต่างเดินทางไปเยี่ยมชมพระราชวังแห่งนี้และได้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของเมืองปักกิ่งและของประเทศจีน พระราชวังหลวงแห่งนี้มีชื่อเรียกและถูกขนานนามหลายชื่อตามแต่ยุคสมัย โดยในสมัยราชวงศ์หมิง (Ming 1368–1644) และราชวงศ์ชิง (Qing 1644–1911) สถานที่แห่งนี้เป็นที่ “พระบรมมหาราชวัง” หรือ “พระราชวังหลวง” สถานที่ขึ้นครองราชย์ ออกจากราชการ และที่ประทับของจักรพรรดิจีน สำหรับชาวจีนนิยมเรียกชื่อสถานที่แห่งนี้ว่า “พระราชวังโบราณ” หรือ “กู้กง (Gugong)” ส่วนชาวต่างชาติต่างรู้จักพระราชวังหลวงแห่งนี้ในชื่อ “พระราชวังต้องห้าม หรือ “เมืองต้องห้าม” คำว่า ต้องห้ามนี้ ในอดีตหมายถึงการเป็นเขตหวงห้ามสำหรับสามัญชนทั่วไปเป็นพื้นที่ที่ได้รับการดูแลอารักขาอย่างเข้มงวดที่สุดในประเทศจีน สำหรับชื่อเรียกอย่างเป็นทางการในปัจจุบันรัฐบาลจีนได้กำหนดให้สถานที่แห่งนี้เป็น “พิพิธภัณฑสถานพระราชวัง (The Palace Museum)” ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑที่ใหญ่ที่สุดในโลก จากความวิจิตรอลังการในงานก่อสร้างรวมถึงความเป็นศูนย์กลางของอารยธรรมจีน ตลอดจนความสำคัญที่เคยมีมาในอดีต องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จึงขึ้นทะเบียนและประกาศในปี ค.ศ. 1987 ให้สถานที่แห่งนี้เป็นมรดกโลกโดยจัดอยู่ในกลุ่มประเภทมรดกโลกทางวัฒนธรรม ถือเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อมนุษยชาติทั้งมวล

* บทความนี้เขียนขึ้นภายหลังการศึกษาดูงานด้านวิชาการและวัฒนธรรม ณ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง เมืองปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 19–23 พฤษภาคม 2550 โดยภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณเป็นผู้สนับสนุนทุนค่าใช้จ่าย

** อาจารย์ประจำสาขาประวัติศาสตร์ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ ภาพยนตร์ยอดเยี่ยม (Best Picture) รางวัลออสการ์ (Academy Award : Oscar) ปี ค.ศ. 1987

พระที่นั่งใหญ่ทั้ง 3 (ขานต้าเตียน) พระราชวังหลวงปักกิ่ง

แนวคิดโอรสแห่งสวรรค์

พระราชวังหลวงมีความสำคัญในฐานะเป็นที่ประทับขององค์จักรพรรดิ ซึ่งเป็นผู้ปกครองสูงสุดของจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยบันทึกประวัติศาสตร์แห่งชนชาติจีนได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อกว่า 4,000 ปีล่วงมาแล้ว โดยหลักฐานจากโครงกระดูกและบันทึกโบราณคดีได้ยืนยันถึงความมีอยู่ของราชวงศ์ซาง (Shang 1766–1122 B.C.) โดยจารึกลายลักษณ์อักษรที่พบบนโครงกระดูกในสมัยซางได้ปรากฏอักษรคำว่า กษัตริย์ (หวาง) และพระเจ้า (ฉ่างตี้) จึงสันนิษฐานได้ว่าสังคมจีนในสมัยนั้นได้มีการแบ่งชนชั้นกันอย่างชัดเจนและถือเป็นประเพณีปฏิบัติของชนชั้นปกครองที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา (เชียน อีรวิทย์, 2547 : 4–5) จากราชวงศ์ซางจนกระทั่งถึงราชวงศ์ชิงซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายของจีน ศูนย์กลางอำนาจการปกครองทั้งหมดอยู่ในแผ่นดินจีนอยู่ที่องค์จักรพรรดิ (หวางตี้) ซึ่งถือเป็นบุคคลผู้ได้รับอาณัติแห่งสวรรค์ให้มาปกครองดูแลประชาชนบนโลกมนุษย์ จักรพรรดิถือเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์เสมือนเป็นเทพเจ้าในร่างมนุษย์ โดยคำสอนของลัทธิขงจื้อและม่อจื๊อได้อธิบายไว้ว่า “จักรพรรดิเป็นผู้ที่สามารถติดต่อและเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์และสวรรค์” แนวคิดของชาวจีนดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากชาวจีนนับถือเทพเจ้าประจำธรรมชาติหลายองค์โดยบรรดาเทพเจ้าต่าง ๆ นั้นมีเทพผู้ยิ่งใหญ่สูงสุดอยู่องค์หนึ่ง ทำหน้าที่ปกครองเทพเจ้าทั้งปวงและเป็นประมุขแห่งสวรรค์คือ “ฉ่างตี้ (Shang Ti)” จากแนวคิดดังกล่าวชาวจีนเชื่อว่าสวรรค์ได้ส่งผู้ที่เป็นสื่อกลางและเป็นตัวแทนของสวรรค์ให้ลงมาทำหน้าที่ปกครองดูแลเหล่ามวลมนุษย์เป็นผู้ที่สามารถติดต่อระหว่างสวรรค์และมนุษย์ได้โดยผ่านการประกอบพิธีบวงสรวงบูชา ความเชื่อดังกล่าวเป็นที่มาของแนวคิด “โอรสแห่งสวรรค์” (ทวิวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์, 2549:3–4) จักรพรรดิจีน

ทุกพระองค์ในทุกราชวงศ์ต่างมีความเชื่อว่าตนเองได้รับอาณัติแห่งสวรรค์ให้มาปกครองดูแลอาณาจักรบนโลกนี้ โดยอาณาจักรดังกล่าวถือเป็นศูนย์กลางของโลกและมนุษย์ทั้งมวล เป็นที่มาของชื่อเรียก “อาณาจักรกลางหรือจงกั๋ว (Zhongguo)” ซึ่งจีนใช้เรียกชื่อประเทศของตนเองมาตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน

จากแนวคิดและความเชื่อดังกล่าว จักรพรรดิจีนถือว่าตนเองเป็นโอรสแห่งสวรรค์ผู้ปกครองสูงสุดเพียงหนึ่งเดียวบนพื้นพิภพแห่งนี้ คำเรียกขานพระนามหวางตี้ หรือ ฮองเต้ จึงมีเพียงหนึ่งเดียวคือ จักรพรรดิจีนเท่านั้น ดังนั้นจีนจึงไม่เคยยอมรับ กษัตริย์ หรือผู้นำในแคว้นแคว้นดินแดนอื่นๆ ว่ามีฐานะเป็นจักรพรรดิเหมือนตนเอง โดยคำเรียกที่จีนใช้กับกษัตริย์ หรือผู้นำชาติอื่นจะเป็นการยอมรับและให้เกียรติในตำแหน่ง “อ๋อง” (บุคคลผู้มีฐานะเป็นเชื้อพระวงศ์) เท่านั้น ดังปรากฏตัวอย่างเช่น เอกสารจีนโบราณในสมัยราชวงศ์หยวน หมิง และชิง² ได้เรียกพระเจ้าแผ่นดินแห่งสยามในทุกยุคทุกสมัยว่า “เสียนอ๋อง” (อ๋องแห่งแคว้นเสียน) ความคิดเช่นนี้ ชงจื้อ ได้เคยกล่าวสนับสนุนและอธิบายถึงอำนาจสูงสุดเพียงหนึ่งเดียวแห่งองค์จักรพรรดิไว้ว่า “บนสวรรค์ไม่มีพระอาทิตย์สองดวง บนพิภพย่อมไม่มีจักรพรรดิสองพระองค์” (เขียน ชีระวิทย์, 2547 : 42) การให้ความสำคัญกับตนเองในฐานะผู้ปกครองสูงสุดของจักรพรรดิจีนดังกล่าว ยังปรากฏรูปแบบพิธีกรรมต่าง ๆ มากมายในราชสำนัก อาทิ คำเรียกชื่อที่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเรียกองค์จักรพรรดิว่า “พระหมื่นปี” ซึ่งเป็นคำอวยพรให้มีพระชนมายุยืนยาว และเป็นการเรียกเฉพาะจักรพรรดิเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น แม้กระทั่งพระชนนี (ไทเฮา) ผู้ให้กำเนิดก็ยังมีคำเรียกที่ต่ำกว่าคือเป็น “พระพันปี” แนวคิดโอรสแห่งสวรรค์จึงเป็นที่มาของ รูปแบบ พิธีกรรม ความเชื่อ และการปกครองของจีนในสมัยศักดินาโดยยอมรับนับถือและให้ความสำคัญอย่างสูงสุดแก่จักรพรรดิทั้งในฐานะ เป็นเทพเจ้า เป็นเจ้าชีวิต และเจ้าแผ่นดินของชาวจีนทั้งมวล แม้กระทั่งภายหลังเมื่อระบอบศักดินาของจีนได้ล่มสลายลงในปี ค.ศ. 1911 กลุ่มผู้นำจีนยุคใหม่ยังคงยกย่องและถวายพระเกียรติแด่จักรพรรดิซึ่งสละราชย์ไปแล้ว³ เสมือนประมุขต่างประเทศ ดังปรากฏหนังสือรับรองของหยวนซื่อข่าย (Yuan-Shikai) ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐจีนในปี ค.ศ. 1912 ได้ให้สิทธิและถวายเกียรติยศแด่บรรดาเชื้อพระวงศ์แห่งราชวงศ์ชิงไว้ว่า “อำนาจและพระเดชานุภาพอันยิ่งใหญ่ของจักรพรรดิดองค์ก่อนไม่สามารถโอ้อุ้มรักษาไว้ได้ เหลือเพียงแต่พระราชทินนามจนถึงทุกวันนี้ สิ่งที่จะดำรงไว้ ก็มีแต่กฎ ระเบียบ และพิธีการต่าง ๆ ซึ่งจะไม่ยอมให้ใครมาเปลี่ยนแปลงเป็นอื่น และจะเขียนไว้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญ...หยวน ซื่อ ข่าย” (อัยซิง เจียวทรวง ฟู่ฉี, 2531 : 6)

² Yuan Shih (The History of Yuan Dynasty) จดหมายเหตุราชวงศ์หยวน

Ming Shih-Lu (The Veritable Records of the Ming Dynasty) จดหมายเหตุราชวงศ์หมิง

Ch'ing li-Ch'ao Shih-Lu (The Veritable Records of the Ch'ing Dynasty) จดหมายเหตุราชวงศ์ชิง

³ Aisin-Gioro Pu Yi, Emperor Xuantong 1909-1911 จักรพรรดิองค์สุดท้ายของประเทศจีน

(公元1909-1911年在位, 年号宣)

อ้ายซิง เจียวหฺร่อ พู่อี้ (1909-1911) จักรพรรดิองค์สุดท้ายของประเทศจีน

พระราชวังหลวงแห่งราชวงศ์หมิงและชิง

ปักกิ่ง (Beijing) เป็นเมืองที่มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่สมัยราชวงศ์ชิวโจว (Chou 1046 - 771 BC.) โดยปักกิ่งตั้งอยู่ในบริเวณทางภาคเหนือของที่ราบจีนเหนือ ด้านตะวันตก ด้านเหนือและด้านตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในวงล้อมของเทือกเขามณฑล เหนือเป่ย์ พื้นที่ด้านตะวันออกอยู่ติดกับเมืองเทียนสิน ซึ่งเป็นเมืองท่า ปักกิ่งเคยเป็นเมืองหลวงของจีนตั้งแต่สมัยแคว้นเยียนยุคห้าราชวงศ์ (ค.ศ. 907 - 960) สมัยราชวงศ์เหลียว (ค.ศ. 916-1125) สมัยราชวงศ์จินของชาวตาตาร์ (ค.ศ. 1115 - 1234) สมัยราชวงศ์หยวนของพวกมองโกล (ค.ศ. 1260 - 1368) สมัยราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368 - 1644) สมัยราชวงศ์ชิง (ค.ศ. 1644 - 1911) และในสมัยสาธารณรัฐถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 1911 - ปัจจุบัน) (ซินดา คักตี้ศิริสัมพันธ์, 2542:57)

จากความสำคัญในฐานะที่เป็นเมืองหลวงดังกล่าว ปักกิ่งจึงเป็นศูนย์กลางอำนาจในการปกครองศูนย์กลางในทางวัฒนธรรมและอารยธรรมของอาณาจักรจีนและยังเป็นที่ตั้งพระราชวังที่ประทับของโอรสแห่งสวรรค์ ซึ่งเป็นผู้ปกครองแผ่นดินจีนและชาวจีนทั้งหมด พระราชวังหลวง ณ กรุงปักกิ่ง ถือเป็นพระราชวังที่มีความสำคัญที่สุด เหนือพระราชวังอื่นใดในแผ่นดินจีนโดยเป็นสถานที่ที่องค์จักรพรรดิได้รับอภินิหารจากสวรรค์ให้ขึ้นครองราชย์ เป็นที่ประทับและออกว่าราชการแผ่นดิน รวมถึงเป็นสถานที่ที่องค์จักรพรรดิและพระราชวงศ์ใช้ชีวิตอยู่เป็นส่วนใหญ่ เมื่อพวกมองโกลยึดแผ่นดินจีนทางภาคเหนือและล้มล้างราชวงศ์ซ่งลงได้ในปี 1260 กุบไลข่าน (Kublai Khan 1260-1295) ได้สถาปนาราชวงศ์

หยวนขึ้นโดยรับรูปแบบการปกครองของจีนและได้ตั้งเมืองปักกิ่งเป็นเมืองหลวง มีชื่อเรียกว่า “นครไต้ตู” แปลว่า นครหลวงอันยิ่งใหญ่และมีชื่อเรียกในภาษามองโกลว่า “ข่านบาลิกหรือกัมบาลู (Khanbalig , Kambalu)” แปลว่า เมืองแห่งข่านผู้ยิ่งใหญ่ พวกมองโกลได้ตั้งไต้ตูเป็นเมืองหลวงในการปกครองจีนและได้ให้ความสำคัญกับเมืองแห่งนี้อย่างมาก แม้ว่าแท้จริงแล้วศูนย์กลางของจักรวรรดิมองโกลจะอยู่ที่ คาราโครัม (ปัจจุบันคือ เมืองอูลานบาตอร์ เมืองหลวงของประเทศมองโกเลีย) แต่พวกมองโกล ก็ได้สร้างเมืองปักกิ่งหรือนครไต้ตูให้มีความยิ่งใหญ่ สวยงาม โดยเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดของจีนในขณะนั้นและมีพระราชวังที่ประทับของจักรพรรดิแห่งราชวงศ์หยวนที่ยิ่งใหญ่อลังการไม่แพ้พระราชวังของชาวจีน มาร์โคโปโล (Marco Polo) ชาวเมืองเวนิซซึ่งเดินทางไปอาศัยอยู่ในประเทศจีนสมัยราชวงศ์หยวนนานถึง 17 ปี (ค.ศ.1275-1292) ได้บันทึกและบรรยายถึงพระราชวังหลวงเมืองข่านบาลิกไว้ว่า

“...นครคานบาลู เป็นที่ตั้งของพระราชวังอันกว้างใหญ่ ส่วนที่หนึ่งเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมจัตุรัสที่โอบล้อมไว้ด้วยกำแพงและคูน้ำ แต่ละด้านของพื้นที่สี่เหลี่ยมมีความยาวแปดไมล์...ภายในบริเวณที่โอบล้อมด้วยกำแพงนี้ยังมีกำแพงอีกชั้นหนึ่งสูงถึงยี่สิบห้าฟุตมีเชิงเทินสีขาวบนขอบด้านบนเหมือนกำแพงป้อมปราการ กำแพงชั้นนี้ล้อมเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสเช่นเดียวกัน มีความยาวรวมกันสี่ไมล์ แต่ละด้านยาวด้านละหนึ่งไมล์ และมีประตูทางเข้า หกบาน...ภายในกำแพงที่มีความยาวรวมกันสี่ไมล์นี้เป็นที่ตั้งพระราชวังของพระเจ้าข่านเป็นพระราชวังที่ใหญ่โตที่สุดเท่าที่ข้าพเจ้าเคยรู้จักมา มีความยาวตั้งแต่ทิศเหนือไปจนจรดทิศใต้ของกำแพง...ตัวตึกนั้นไม่มีชั้นบนทว่าหลังคาสูงมากทางเดินบนพื้นล่างสุดหรือระเบียงชั้นแรกของตึกนั้น สูงขึ้นจากพื้นดินสิบคืบ มีกำแพงหินอ่อนกว้างสองก้าวสร้างเป็นแนวยาวตลอดทุกด้านของพื้นที่ระดับนี้...แต่ละด้านของท้องพระโรงใหญ่และห้องอื่น ๆ ส่วนประดับตกแต่งด้วยรูปมังกรที่แกะสลักด้วยมือ และหุ้มด้วยทองคำรูปบรรดานักรบ รูปนก และรูปสัตว์นานาชนิด รวมถึงรูปที่แสดงถึงการต่อสู้ในสนามรบ ด้านในของหลังคามีงานศิลปะที่มีได้บรรจงตกแต่งขึ้นจากสิ่งอื่นใด นอกจากทองคำและการเขียนสีทั้งสี่ด้านของตึกนั้น มีบันไดหินอ่อนที่มีชั้นบันได กว้างใหญ่มาก เป็นทางเดินขึ้นจากพื้นดินสู่ระเบียงที่มีรั้วเป็นหินอ่อนล้อมอยู่รอบอาคาร และเชื่อมต่อกับทางเข้าสู่ตัวตึกนั้นด้วย ท้องพระโรงใหญ่ทั้งกว้างและลึกที่สุด สามารถต้อนรับแขกและจัดงานพระราชทานเลี้ยงได้อย่างมโหฬาร...ทุก ๆ ห้องงดงามอย่างยิ่งด้วยการประดับประดาอย่างวิจิตรจนไม่สามารถนึกภาพออกได้ว่าพวกเขามีวิธีการคิดและตกแต่งออกมาเช่นนี้ได้อย่างไร...” (มาร์โคโปโล, 2547 : 202 – 205)

บันทึกของมาร์โคโปโลทำให้ทราบว่าจักรวรรดิดินสมัราชวงศ์หยวนของพวกมองโกล ซึ่งตั้งเมืองหลวงอยู่ที่ปักกิ่งมีความมั่งคั่งร่ำรวย เต็มไปด้วยของมีค่าทั้งทองคำแท่ง เงินแท่ง เพชรพลอย

และอณุมณีต่าง ๆ ตลอดจนเป็นที่ตั้งของตำหนักน้อยใหญ่ของเชื้อพระวงศ์มองโกลอีกเป็นจำนวนมาก ชาวมองโกลปกครองจักรวรรดิจีนอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่งก็ถูกต่อต้านโดยชาวจีน ทั้งนี้เพราะชาวจีนถือว่าพวกมองโกลเป็นพวกชนเผ่าเร่ร่อนที่มีอารยธรรมด้อยกว่าตนเองและเป็นชนชาติที่ป่าเถื่อนดุร้ายไม่มีความเจริญ จูหยวนจาง (Chu Yuan – Chang 1368 -1398) ขาวนายากจนได้นำกองทัพชาวจีนขับไล่พวกมองโกลออกไปได้สำเร็จและสถาปนาราชวงศ์หมิงขึ้นปกครองจีนในปี ค.ศ. 1368 จูหยวนจาง ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์หมิง หรือ จักรพรรดิหงมิงไท่จูได้รังเกียจที่จะใช้เมืองใต้ตูของพวกมองโกลเป็นเมืองหลวง จึงได้มีพระราชโองการให้ใช้เมืองนานกิง ซึ่งอยู่ถัดลงมาทางใต้เป็นเมืองหลวงของราชวงศ์หมิง ในขณะเดียวกันก็ได้มีพระราชโองการให้รื้อสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดรวมถึงพระราชวังของพวกมองโกล ณ เมืองใต้ตูลงด้วย การที่ จูหยวนจางไม่ใช้ใต้ตูเป็นเมืองหลวง อาจเป็นเหตุผลด้านความมั่นคง ทั้งนี้ราชวงศ์หมิงซึ่งถูกสถาปนาขึ้นใหม่นั้นยังคงมีสถานะที่ไม่มั่นคงประกอบกับพวกมองโกลรู้จักตำแหน่งยุทธศาสตร์ของพื้นที่ทางภาคเหนือเป็นอย่างดี โดยเป็นเขตแดนของพวกมองโกลที่มีกำแพงใหญ่(กำแพงเมืองจีน)กั้นขวางอยู่ อีกทั้งเมืองใต้ตูในสมัยราชวงศ์หยวนได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะและความยิ่งใหญ่ของพวกชนเผ่าเร่ร่อนทางเหนือที่สามารถเอาชนะคนจีนซึ่งเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมได้ การสถาปนาราชวงศ์หมิงขึ้นที่นานกิงจึงต้องการให้เป็นสัญลักษณ์ของชาวจีนว่ามีอารยธรรมที่สูงส่งกว่าพวกมองโกลและพวกชนเผ่าเร่ร่อนอื่น ๆ

กุบไลข่าน ผู้สถาปนาเมือง ใต้ตู

จูหยวนจาง ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์หมิง

เมื่อราชวงศ์หมิงได้เสริมสร้างอำนาจอย่างมั่นคงแล้ว การแย่งชิงอำนาจภายในราชสำนักได้เกิดขึ้นในปีค.ศ.1403 พระอนุชาของ จูหยวนจาง จูตี้ (Zhu Di) ซึ่งเป็นอุปราชปกครองเขตแดนภาคเหนือเป็นกบฏ แย่งชิงราชสมบัติจากจักรพรรดิหงมิงซู่ตี้ ซึ่งเป็นพระนัดดา จูตี้สถาปนาตนเองขึ้นเป็น

จักรพรรดิหมิงองค์ที่ 3 พระนาม หย่งเล่อ (Yongle 1403-1424) ด้วยความหวาดระแวงขุนนางในราชสำนักที่เมืองนานกิงประกอบกับความคุ้นเคยเขตแดนทางเหนือ และเหตุผลด้านความมั่นคงในการป้องกันการรุกรานของชนเผ่าเร่ร่อนทางเหนือ จักรพรรดิหย่งเล่อ จึงมีพระราชโองการในปี ค.ศ. 1404 ให้อพยพคนนับแสนจากเมืองนานกิงมาอยู่ที่เมืองใต้คู่พร้อมกับเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “ปักกิ่ง” (เมืองหลวงทางภาคเหนือ) และสถาปนาให้ปักกิ่งเป็นเมืองหลวงของจักรวรรดิจีนนับแต่นั้นเป็นต้นมา การย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่ปักกิ่งดำเนินไปควบคู่กับการก่อสร้างพระราชวังหลวงขึ้นโดยผู้คนจำนวนมากว่าแสนคนพร้อมกับช่างฝีมืออีกหลายพันคนได้ถูกเกณฑ์แรงงานในการสร้างพระราชวังหลวงใช้เวลาการก่อสร้างทั้งสิ้นนานถึง 15 ปี จักรพรรดิหย่งเล่อทรงให้ความสำคัญกับการก่อสร้างพระราชวังหลวงแห่งใหม่เป็นอย่างมาก โดยต้องการให้อยู่ใหญ่กว่าพระราชวังของพวกมองโกล รวมถึงพระราชวังหลวงเดิมที่นานกิง และได้เสด็จมาตรวจการก่อสร้างด้วยพระองค์เองหลายครั้ง กระทั่งในปี ค.ศ. 1421 จึงได้เสด็จเข้าประทับ ณ พระราชวังหลวงแห่งใหม่เป็นการถาวร(The Forbidden City, 1999:2-3)

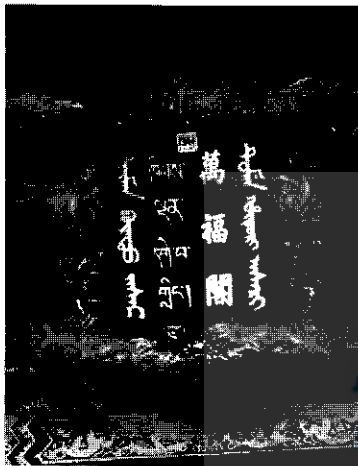
จักรพรรดิหย่งเล่อ แห่งราชวงศ์หมิง
ผู้สร้างพระราชวังหลวงปักกิ่ง

อ้ายซิง เจียวหรง ฟู่หลิน (จักรพรรดิซุนเจือ)
จักรพรรดิชิงองค์แรกที่ปกครองประเทศจีน

ตลอดระยะเวลาในสมัยราชวงศ์หมิงถึงสมัยราชวงศ์ชิง พระราชวังหลวงกรุงปักกิ่งได้เป็นที่ประทับของจักรพรรดิจีน 24 พระองค์(ราชวงศ์หมิง 14 องค์ ราชวงศ์ชิง 10 องค์) พระราชวังแห่งนี้ได้รับความเสียหายจากการถูกฟ้าผ่า เพลิงไหม้ และถูกทำลายในบางส่วนในหลายต่อหลายครั้ง รวมถึงได้รับการบูรณะซ่อมแซมให้สวยงามยิ่งใหญ่สมฐานะที่ประทับของโอรสแห่งสวรรค์มาโดยตลอด ความเสียหายครั้งสำคัญ ๆ เกิดขึ้นนับตั้งแต่ปีแรกที่สร้างพระราชวังเสร็จเพียงไม่กี่เดือน

โดยภายหลังการเฉลิมพระราชมณเฑียรได้เกิดฟ้าผ่าลงที่ท้องพระโรงใหญ่เกิดเพลิงไหม้ทั้งหลังลามไปถึงพระตำหนักน้อยใหญ่อีกหลายหลัง และในระหว่างการก่อสร้างในปี ค.ศ. 1416 ได้เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ขึ้น สร้างความเสียหายให้แก่พระราชวังหลวงจนต้องให้ใช้เวลาบูรณะซ่อมแซมนานถึง 4 ปี เมื่อคราวกบฏชาวหนานไต้การนำของ หลี่ จื่อเจิน บุกยึดกรุงปักกิ่งในปี ค.ศ.1644 ส่งผลให้ราชวงศ์หมิงล่มสลายได้สร้างความเสียหายแก่พระราชวังหลวงอย่างหนัก โดยกลุ่มกบฏชาวหนานไต้เข้าปล้นสะดมทรัพย์สินและของมีค่าต่างๆในพระราชวัง กระทั่งเมื่อกองทัพแมนจูเข้ายึดกรุงปักกิ่งได้ หลี่ จื่อเจินได้เผาทำลายพระราชวังบางส่วนก่อนที่จะล่าถอยไป ในสมัยราชวงศ์ชิงของพวกแมนจู จักรพรรดิซุ่นจื่อ (Shunzhi 1644-1661) จักรพรรดิองค์แรกที่เข้าปกครองจีนได้มีพระราชโองการให้ย้ายเมืองหลวงของพวกแมนจูจากเมืองเสิ่นหยาง (Shenyang) มาอยู่ที่ปักกิ่ง โดยพวกแมนจูซึ่งเป็นชนเผ่าเร่ร่อนกลุ่มเดียวกับพวกมองโกลได้ตื่นตะลึงกับความยิ่งใหญ่ของพระราชวังหลวงแห่งนี้ ในขณะที่เดียวกันก็ได้ยอมรับในควมมีอารยธรรมของชาวจีนโดยใช้เมืองปักกิ่งเป็นเมืองหลวงต่อไปพร้อม ๆ กับการอพยพเชื้อพระวงศ์แมนจูเข้ามาประทับยังพระราชวังหลวงเมืองปักกิ่ง ในสมัยราชวงศ์ชิงเข้าปกครองจีนได้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในพระราชวังหลวงหลายอย่าง พระตำหนักและท้องพระโรงหลายหลังได้ถูกเปลี่ยนชื่อใหม่ เช่น ประตุมิงมหาราช (ตำมิงเหมิน) ถูกเปลี่ยนชื่อเป็นประตูชิงมหาราช(ต้าชิงเหมิน) (ปัจจุบันคือประตูจิ้นหรือจงหัวเหมิน) “ประตูเทียนอันเหมิน” ถูกตั้งชื่อขึ้นใหม่ในสมัยจักรพรรดิซุ่นจื่อ แทนชื่อเรียกเดิม “เจิงเทียนเหมิน” พระที่นั่งใหญ่ 3 องค์หลักของพระราชฐานส่วนหน้าในสมัย หมิงได้รับการตั้งชื่อใหม่ ได้แก่ ไท่เหอเตี้ยน(Taihe) จงเหอเตี้ยน (Zhonghe) และป่าวเหอเตี้ยน(Baohe) โดยพระที่นั่งและตำหนักทุกหลังจะมีป้ายชื่อที่ทำขึ้นใหม่มีตัวอักษรแมนจูกำกับอยู่คู่กับอักษรจีนทุกป้าย ในสมัยราชวงศ์ชิงยังได้บูรณะและซ่อมแซมพระราชวังหลวงขึ้นหลายครั้ง โดยจดหมายเหตุราชวงศ์ชิง(ชิงซือลู่)ได้บันทึกถึงการซ่อมแซมพระที่นั่งไท่เหอซึ่งถูกไฟไหม้หมดทั้งหลัง และทำการก่อสร้างขึ้นใหม่ในสมัยคังซีปีที่ 34 บูรณะเสร็จสมัยคังซีปีที่ 36 ต่อมาได้มีการบูรณะซ่อมแซมพระราชวังหลวงครั้งใหญ่อีกในสมัยจักรพรรดิเฉียนหลง (Qianlong 1736-1796) แม้ราชวงศ์ชิงของพวกแมนจูจะเข้าปกครองแผ่นดินจีนได้แล้วก็ตามแต่พวกแมนจูก็ยังไม่ลืมนิสิตวัตรชนเผ่าเร่ร่อนของตนเองโดยได้ทำการดัดแปลงพื้นที่ภายในของพระที่นั่งหลายหลังขึ้นใหม่ เช่น การจัดแต่งภายในพระที่นั่งคุนหนิงที่มีการประดิษฐานแท่นบูชาเทพเจ้าประจำราชวงศ์ให้มีลักษณะเหมือนกับภายในกระโจมของพวกชนเผ่าเร่ร่อนมองโกลและแมนจู(Hu Sheng,1981:18-19)

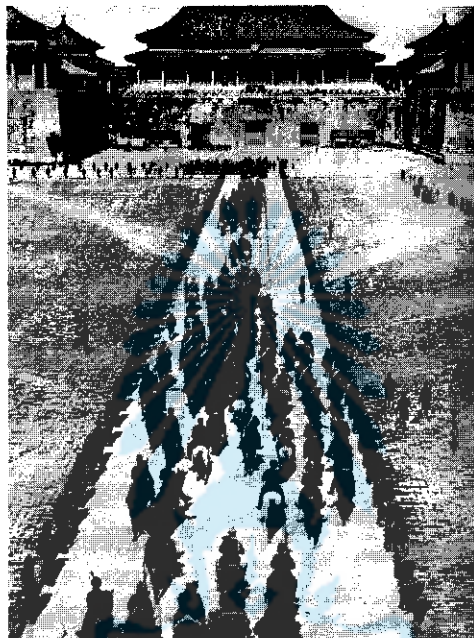

ป้ายภาษาแมนจูจีน
มองโกลและทิเบต

ลักษณะแบบกระโจมของชนเผ่าเร่ร่อน
ภายในพระที่นั่งคุนหนิง

ในช่วงปลายราชวงศ์ชิง พระราชวังหลวงแห่งนี้ได้รับความเสียหายอย่างหนักจากเหตุการณ์กบฏหลายครั้ง โดยเฉพาะเหตุการณ์กบฏไท่ผิง (Taiping Rebellion 1850-1864) ที่ชาวจีนได้ลุกฮือขึ้นต่อต้านผู้ปกครองชาวแมนจู นำความสั่นคลอนมาสู่บัลลังก์ของโอรสแห่งสวรรค์เป็นอย่างมาก ในปี 1855 ราชวงศ์ชิงได้เผชิญกับการต่อต้านอย่างหนักกระทั่งมีแผนการเตรียมอพยพเชื้อพระวงศ์ทั้งหมด ตลอดจนทรัพย์สินมีค่าต่าง ๆ ภายในพระราชวังหลวงกลับสู่ดินแดนแมนจูเรียนอกด่านกำแพงใหญ่ พระราชวังหลวงยังได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทหารต่างชาติยึดกรุงปักกิ่งในปี ค.ศ.1900 ซึ่งในครั้งนั้นจักรพรรดิฉวนซู่ (Quanxu 1875-1908) และ พระพันปีซูสี (Dowager Cixi) พร้อมด้วยบรรดาเชื้อพระวงศ์และเหล่าเสนาบดีชั้นผู้ใหญ่ต่างอพยพหนีออกจากกรุงปักกิ่งไปตั้งมั่นอยู่ในเมืองซีอาน (Xi'an) บริเวณตอนกลางของประเทศ การเข้ายึดกรุงปักกิ่งของทหารต่างชาติดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของราชวงศ์ชิงในฐานะผู้ปกครอง ทรัพย์สินของมีค่าหลายรายการที่ประเมินค่ามิได้ได้สูญหายไปในช่วงการยึดครองของต่างชาติ รวมถึงการบุกปล้นสะดมและเผาทำลายพระราชวังฤดูร้อนหยวนหมิงหยวน ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยจักรพรรดิเฉียนหลง (George Woodcock.1969:123-125)

เหตุการณ์ทหารต่างชาติบุกเข้าปักกิ่ง ปีค.ศ.1900

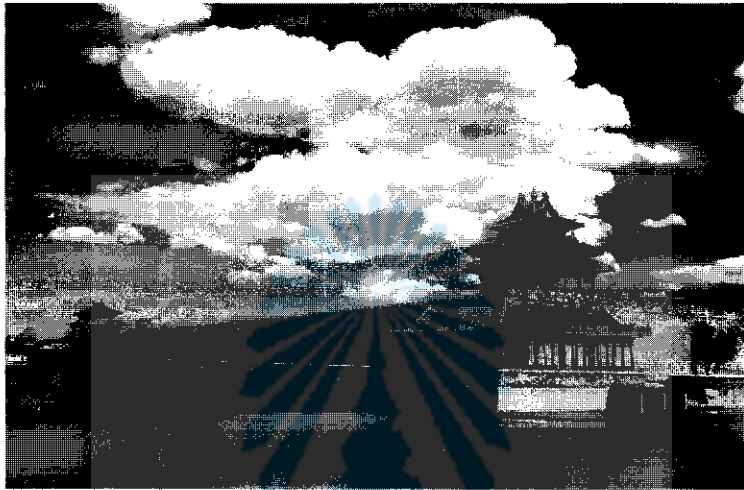
ภายหลังเมื่อราชวงศ์ชิงล่มสลายลงในปี 1911 รัฐบาลสาธารณรัฐได้คงสงวนสิทธิให้เชื้อพระวงศ์แมนจูรวมถึงจักรพรรดิซุนตง (Xuantong 1909-1911) หรือปูยี จักรพรรดิองค์สุดท้ายของประเทศจีน พำนักอยู่ต่อไปตามข้อตกลงในการสละราชสมบัติที่ฝ่ายรัฐบาลสาธารณรัฐทำไว้กับราชวงศ์ชิง ในช่วงเวลาดังกล่าวพระราชฐานส่วนหน้าโดยเฉพาะพระที่นั่งใหญ่ 3 หลัง คือ太和殿 เจจงเหอ และไ่หวเหอ ได้ถูกหยวน ซื่อ ซ้าย ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐจีนยึดไปเป็นที่ทำการของรัฐบาล โดยมีการตกแต่งและปรับเปลี่ยนลักษณะการใช้งานของพระที่นั่งทั้ง 3 หลังใหม่ ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเดิมของพระราชวังหลวง ในขณะเดียวกันการสละอำนาจของราชวงศ์แมนจูได้ส่งผลให้กลุ่มคนต่าง ๆ ที่เคยอาศัยและมีผลประโยชน์อยู่ในพระราชวังหลวงโดยเฉพาะพวก “ขันที” ต่างพากันหนีบฉวย ขโมยของมีค่าและทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ตามแต่ที่โอกาสเอื้ออำนวย เมื่อมีการตรวจสอบและทำบัญชีทรัพย์สินของมีค่าต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 1923 ขันทีกลุ่มสุดท้ายเหล่านี้ได้ลอบวางเพลิงห้องท้องพระคลังหลวง เพื่อทำลายหลักฐานไม่ให้รู้ว่ามีสิ่งใดถูกขโมยไปบ้าง(อัยซิง เจียวหรง ฟู่อี, 2531:146-148) เมื่อกองทัพแห่งชาติโดยการนำของเฟิง อู่ เซียง ได้ทำการขับไล่เชื้อพระวงศ์แมนจูทั้งหมดออกจากพระราชวังหลวงในปี ค.ศ. 1924 จากช่วงเวลาดังกล่าวไปจนถึงสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พระราชวังหลวงได้ถูกปล่อยปละละเลย ถูกทิ้งร้างและถูกปล้นสะดมของมีค่าหลายครั้ง ทั้งจากพวกเชื้อพระวงศ์แมนจูจากบรรดาขุนศึก จากทหารของพรรคชาตินิยม(ก๊กมินตั๋ง) จากกองทัพญี่ปุ่น กระทั่งเมื่อคราวกองทัพชาตินิยม ของเจียงไคเช็ค(Chiang Kaishek) ล่าถอยจากแผ่นดินใหญ่ไปอยู่ไต้หวันได้มีการขนย้าย

สมบัติเกือบทั้งหมดออกจากพระราชวังหลวง โดยใช้ขบวนรถไฟ ถึง 11 โบกี้ในการขนย้ายทรัพย์สินหนีไปได้หัววัน เมื่อกองทัพแดงยึดกรุงปักกิ่ง และสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ในปี ค.ศ.1949 เหมาเจ๋อตง (Mao-Zedong) และผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์คนสำคัญหลายคน ต่างเดินทางไปสำรวจและเยี่ยมชมพระราชวังหลวงและได้พบเห็นสภาพความเสื่อมโทรมอย่างหนัก รัฐบาลจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเพิ่งเข้ามามีอำนาจต้องหาเงินเพื่อใช้ในการบูรณะพระราชวังหลวงอย่างรีบด่วน เหมาเจ๋อตงเห็นคุณค่าและกล่าวชื่นชมพระราชวังหลวงไว้ว่า “...นี่คือมรดกทางอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ของชาวจีนที่ควรจะต้องอนุรักษ์และรักษาไว้ให้กับสหายรุ่นหลังสืบไป” คำกล่าวของเหมาเจ๋อตงกับคำสั่งของนายกรัฐมนตรีโจวเอนไหล((Zhou- Enlai) ที่ให้อนุรักษ์เก็บรักษาพระราชวังแห่งนี้ไว้ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พระราชวังหลวงรอดพ้นจากการถูกทำลายโดยพวกพิทักษ์แดงหรือเรดการ์ด (Red Guard) เมื่อคราวเหตุการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมในช่วงปี ค.ศ.1966-1976 ซึ่งมีการบุกเข้าทำลายสถานที่และสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมแบบเก่าในจีนทั่วประเทศ(Ebrey P.Buckley.1996:128)

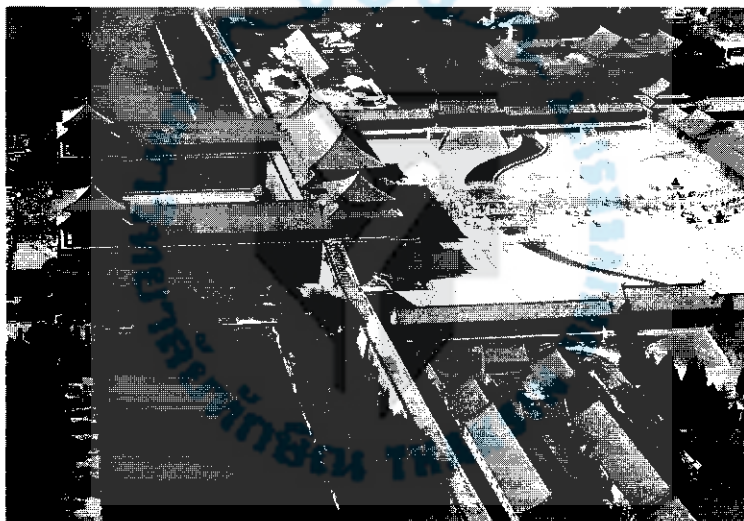
ปัจจุบัน พระราชวังหลวงปักกิ่งได้ถูกเปลี่ยนสถานะไปเป็นพิพิธภัณฑ์พระราชวังโดยได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดีจากรัฐบาลจีน รวมถึงได้รับการคุ้มครองในฐานะที่เป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก และเมื่อจีนได้รับการคัดเลือกให้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกในปี 2008 รัฐบาลจีนได้อนุมัติงบประมาณจำนวนมากในการบูรณะซ่อมแซมพิพิธภัณฑ์พระราชวังครั้งใหญ่ รวมถึงโบราณสถานสำคัญ ๆ ทั่วทั้งปักกิ่ง อาทิ หอบูชาสวรรค์เทียนถาน(Temple of Heaven) พระราชวังฤดูร้อนอู่เหอหยวน (Summer Palace) กำแพงเมืองจีน(The Great Wall) ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิพิธภัณฑ์พระราชวังนั้น ได้กลายเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์สำคัญที่รัฐบาลจีนเตรียมจัดไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยวและนักกีฬาที่จะเดินทางเข้ามายังประเทศจีน ในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ แม้จุดมุ่งหมายดั้งเดิมของสถานที่ในการเป็นศูนย์กลางอำนาจภายใต้การปกครองโดยโอรสแห่งสวรรค์จะถูกแปรเปลี่ยนและกลายเป็นประวัติศาสตร์ไปแล้ว

สัญลักษณ์แห่งพลังและอำนาจ

พระราชวังหลวงปักกิ่ง สร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิงเมื่อปี ค.ศ. 1406 มีเนื้อที่ทั้งหมดกว่า 720,000 ตารางเมตร (183 เอเคอร์) จากทิศใต้ถึงทิศเหนือมีความยาวทั้งสิ้น 1,000 เมตร ด้านตะวันออกถึงตะวันตก กว้างประมาณ 800 เมตร ล้อมรอบด้วยกำแพงที่สูงกว่า 10 เมตร และคูน้ำ(ห้วย)ที่มีความกว้างกว่า 52 เมตร วัดความยาวโดยรอบพระราชวังได้ทั้งสิ้น 6 กิโลเมตร โครงสร้างหลักของพระราชวังหลวงเป็นไม้เกือบทั้งหมด และถือเป็นกลุ่มสถาปัตยกรรมโครงสร้างไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีการรักษาสภาพไว้อย่างสมบูรณ์เสมือนอัญมณีเม็ดงามที่หอประกายสุกสกาวของประเทศจีน

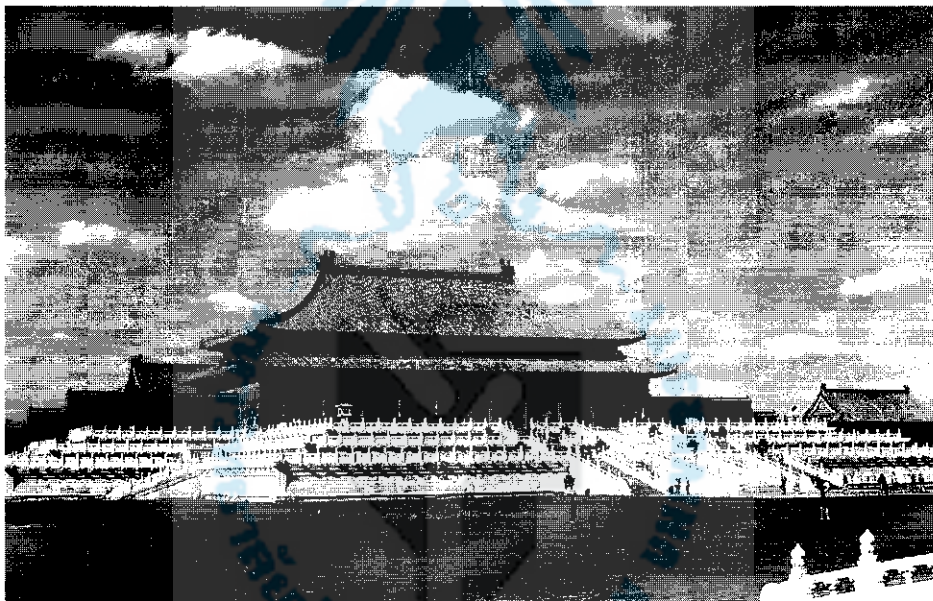
คูน้ำ(ท่งจื่อเหอ) และกำแพงรอบพระราชวังหลวงปักกิ่ง

ด่านประตูอยู่เหมิน ทางเข้าพระราชวังหลวงปักกิ่ง

ด้วยความเป็นสถานที่โบราณอันศักดิ์สิทธิ์ขององค์จักรพรรดิ ซึ่งเป็นโอรสแห่งสวรรค์ตามความเชื่อของชาวจีนโบราณ พระราชวังหลวงแห่งนี้จึงมีสิ่งปลูกสร้างที่สะท้อนให้เห็นถึงพระราชอำนาจอันยิ่งใหญ่แห่งองค์จักรพรรดิที่หาผู้ใดจะมาเสมอเหมือนมิได้ นับตั้งแต่ความกว้างใหญ่ของพื้นที่และทำเลที่ตั้งซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของเมืองปักกิ่ง จากประตูเมืองปักกิ่งด้านทิศใต้ (ประตูเขียนเหมิน)

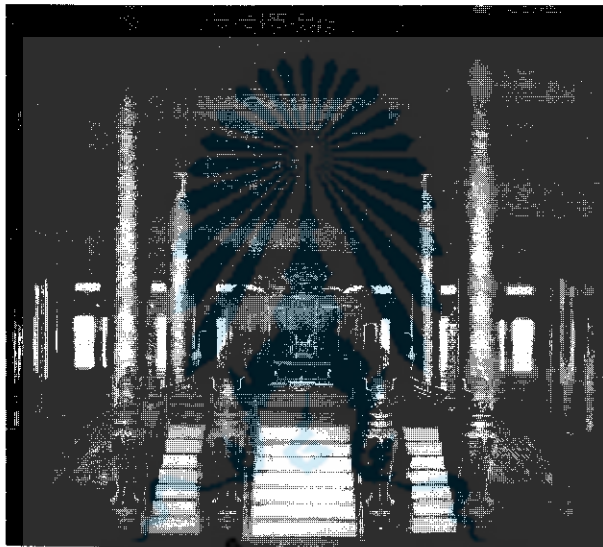
ซึ่งเป็นประตูใหญ่ที่มีความสำคัญที่สุดผ่านลานจัตุรัส เทียนอันเหมินและถนนฉางอันเข้าสู่ชุมประตูแรกคือเทียนอันเหมิน ชุมประตูที่สองคือจงหัวเหมิน จากนั้นจึงเข้าสู่ป้อมปราการสีแดงขนาดใหญ่คือด่านประตูผู้หญิง (Wumen, Meridian Gate) ภายในพระราชวังหลวงแบ่งออกเป็นเขตพระราชฐานชั้นนอกกับเขตพระราชฐานชั้นใน เขตพระราชฐานชั้นนอกนอกจากประตูผู้หญิงข้ามสะพานแม่น้ำทองคำ (จินชวยเหอ) จะพบกับจัตุรัสหน้าประตูไท่เหอ (Taihe Gate Square) และเมื่อข้ามผ่านประตูไท่เหอจะเป็นลานกว้างขนาดใหญ่ที่ผู้คนได้นับแสน ตรงจุดกึ่งกลางมีพระที่นั่งยกพื้นสูง 3 องค์ใหญ่ตั้งเรียงกันอยู่ได้แก่ พระที่นั่งไท่เหอ (Taihe Hall) หรือท้องพระโรงแห่งความกลมกลืนสูงสุด (The Hall of Supreme Harmony)

พระที่นั่งไท่เหอ พระที่นั่งที่มีความสำคัญที่สุดในพระราชวังหลวงปักกิ่ง

พระที่นั่งองค์นี้ถือเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญที่สุดของพระราชวังหลวงปักกิ่ง โดยเป็นสถานที่ประกอบพิธีขึ้นครองราชย์ เป็นสถานที่ออกพิธีมหาสมาคม เช่น งานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา และงานปีใหม่ โดยพระที่นั่งองค์ดังกล่าวเป็นอาคารที่มีขนาดใหญ่และสูงที่สุดในพระราชวังหลวงซึ่งประเทศ จีนในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ตามคติความเชื่อและจารีตแบบศักดินาผู้ใดจะสร้างอาคารบ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างสูงใหญ่กว่าองค์จักรพรรดิมิได้ ดังนั้นพระที่นั่ง ไท่เหอจึงเป็นอาคารที่สูงใหญ่ที่สุดในปักกิ่งและในประเทศจีนเป็นเวลานานกว่า 500 ปี ภายในพระที่นั่งไท่เหอประดิษฐานพระราชบัลลังก์มังกรทองคำและฉากกั้นทองคำซึ่งตั้งอยู่บนแท่นยกพื้นสูงโดยมีเสามังกรทองคำรายล้อมอยู่

9 ต้น ด้านบนของเพดานท้องพระโรงมีงานไม้แกะสลักและภาพเขียนสีมังกรที่วิจิตรบรรจงนับหมื่นตัว มีไข่มุกดำขนาดใหญ่ห้อยอยู่เหนือจุดกึ่งกลาง บ่งบอกถึงความเป็นสถานที่สำคัญที่สุดของพระราชวังหลวง

พระราชบัลลังก์ทองคำภายในท้องพระโรงพระที่นั่งไท่เหอ

ถัดจากพระที่นั่งไท่เหอ คือ พระที่นั่งจงเหอ (Zhonghe Hall) และพระที่นั่งป่าวเหอ (Baohu Hall) ตามลำดับ พระที่นั่งทั้ง 3 องค์ดังกล่าวมีชื่อเรียกรวมกันว่า “พระที่นั่งใหญ่ทั้งสาม” (ซานต้าเตี้ยน) ตั้งอยู่บนแท่นหินอ่อนยกพื้นขึ้นสูงในระดับเสมอกัน 3 ชั้น มีความสูงประมาณ 40 เมตร ถือเป็นเขตพระราชฐานชั้นนอกที่ใช้ประกอบพระราชพิธีและออกว่าราชการในงานพิธีสำคัญ ๆ ถัดจากพระที่นั่งป่าวเหอเป็นเขตพระราชฐานชั้นในประกอบด้วยพระที่นั่งออกว่าราชการและพระตำหนักที่ประทับจำนวนมาก พระที่นั่งองค์สำคัญ ๆ ได้แก่ พระที่นั่งเฉียนชิง (Qianqing) พระที่นั่งคุนหนิงกง (Kunning) พระที่นั่งหยางซิน (Yangxin) พระตำหนักเจียวไท่ (Jiaotai) ฯลฯ โดยพระที่นั่งในเขตพระราชฐานชั้นในนี้ เป็นที่ออกว่าราชการและเป็นที่ประทับขององค์จักรพรรดิตลอดจนเป็นที่ประทับและอยู่อาศัยของพระราชวงศ์ฝ่ายใน ได้แก่ พระพันปีหลวง พระมเหสี เจ้าจอม และเหล่าสนม นางในผู้รับใช้ ดังนั้นในเขตพระราชฐานชั้นในจึงประกอบไปด้วยพระที่นั่งและพระตำหนักน้อยใหญ่จำนวนมาก มีการสร้างสวน (Imperial garden) ไว้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจหลายแห่ง สัญลักษณ์แห่งการบ่งบอกถึงพลังและอำนาจของจักรพรรดิจีนในฐานะโอรสแห่งสวรรค์ผู้ได้รับอาณัติให้มาปกครองประชาชนบนโลกมนุษย์ที่แสดงออกผ่านพระราชวังหลวง อาทิ การห้ามสามัญชนเข้ามาในเขตพระราชวัง ซึ่งเป็นที่มาของชื่อเรียกพระราชวังต้องห้ามหรือเมืองต้องห้าม แม้กระทั่งขุนนางชั้นผู้น้อยก็ไม่ได้รับการอนุญาตให้ล่วงล้ำเข้ามา (ไม่เกินประตูอยู่เหมิน) แม้จะมีเรื่องตลกมากมายที่ตามมาตาม การห้ามดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง

คติความเชื่อของจีนโบราณที่ยกย่องให้องค์จักรพรรดิรวมถึงสิ่งของรอบตัวของจักรพรรดิเป็นของศักดิ์สิทธิ์ห้ามผู้ใดล่วงละเมิด โดยมีบทลงโทษที่รุนแรงตามสำนวนจีนที่ว่าประหาร 9 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ถูกนำมาใช้จริงสำหรับผู้ล่วงละเมิด ความห่างไกลกันระหว่างจักรพรรดิกับพลสกนิกรของพระองค์นั้น ชาวจีนเปรียบเทียบกับได้เป็น “ดั่งระหว่างสวรรค์กับคน”(วินัย พงศ์ศรีเพียร.มปป:131) นอกจากนี้การแสดงออกในด้านสิ่งปลูกสร้างที่มุ่งเน้นขนาดใหญ่โต ทั้งด้านประตู กำแพงวัง ตลอดจนป้อมปราการ บนกำแพงวังทั้ง 4 ด้าน และพื้นที่ที่มีอาณาเขตกว้างขวางแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ โอโง่งและการให้ความสำคัญกับบุคคลที่ต้องมีการอารักขา และปกป้องดูแล อย่างเข้มงวดที่สุด ในการสร้างพระราชวังหลวงได้มีการก่อสร้างพระที่นั่งและตำหนักรวมถึงห้องต่าง ๆ ไว้จำนวนมากถึง 9,999 ห้อง โดยเชื่อกันว่าในสวรรค์ พระราชวังของนางตี้ซึ่งเป็นประมุขของสวรรค์มีห้องอยู่ทั้งหมดหมื่นห้อง ดังนั้นองค์จักรพรรดิซึ่งเป็นโอรสแห่งสวรรค์จึงต้องสร้างพระราชวังให้มีขนาดเล็กกว่า แต่เป็นพระราชวังที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกมนุษย์ (Li Chien-nung.1956:42-43)

การล่วงละเมิดพระราชอำนาจถือเป็นสิ่งต้องห้ามแม้กระทั่งพระราชวังหรือสิ่งของเครื่องใช้ขององค์จักรพรรดิต่างก็มีความศักดิ์สิทธิ์ตามคติความเชื่อของจีนโบราณ ผู้ใดที่บุฎบารมีไม่ถึงจะไม่สามารถครอบครองหรือจับต้องได้ ตัวอย่างเช่น ภาชนะเครื่องเคลือบทุกชนิดที่ใช้ในพระราชวังหากมีการแตกหักหรือชำรุดได้มีธรรมเนียมให้ฝังกลบภายในวังห้ามมิให้มีการนำออกไปภายนอกอย่างเด็ดขาด ตามบันทึกจดหมายเหตุราชวงศ์ซิงได้ยืนยันถึงคติความเชื่อนี้ดังกล่าวโดยบันทึกเหตุการณ์เมื่อคราวหัวหน้านักกฎหมายนาม หลี่จื่อเจิน บุ๋กยัดกรุงปักกิ่งและเข้ามาอยู่อาศัยในพระราชวังหลวงโดยซิงสื่อได้เพิ่มเติมเรื่องราวอิทธิพลของการล่วงละเมิดพระราชวังแห่งองค์จักรพรรดิไว้ว่า “หลี่จื่อเจินได้สถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิและขึ้นนั่งบนบัลลังก์มังกรในห้องพระโรงไท่เหอ ทันใดนั้นก็เกิดสติวิปลาสร้องเอะอะโวยวายว่ามีมังกรหลายตัวพุ่งออกมาจากเสาเข้ามาทำร้ายตนเอง”(Hu Sheng. 1981:83-86) ในหนังสืออัตชีวประวัติ เรื่อง จากจักรพรรดิสู่สามัญชน ของ อี้ซิง เจียวหฺร่อ ฟู่อี้ จักรพรรดิองค์สุดท้ายของประเทศจีนก็ได้บันทึกเรื่องราวที่แฝงถึงการยึดถือตามคติความเชื่อโบราณไว้ว่า “หยวนซื่อซ่าย คิดจะสถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิและได้ยึดเอาท้องพระโรงใหญ่ 3 หลังไปใช้งานได้เสียชีวิตอย่างกะทันหันด้วยอาการโลหิตเป็นพิษเพราะความมั่งคั่งใหญ่โตสูงจึงทำให้บรรพชนและเทพเจ้าประจำราชวงศ์ซิงลงโทษ”(อี้ซิง เจียวหฺร่อ ฟู่อี้, 2531: 101-106) คติความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของพระราชวังแห่งองค์จักรพรรดิยังได้กลายเป็นประเพณีปฏิบัติภายในราชสำนักของราชวงศ์หมิงและชิง โดยมีบทลงโทษไว้อย่างชัดเจนสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิด ในจดหมายเหตุราชวงศ์หมิง (หมิงสื่อลู่) ได้ระบุถึงการประหารชีวิตขั้นที่จำนวน 30 คนเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม ค.ศ. 1421 โทษฐานที่ปล่อยให้เกิดไฟไหม้ลุกลามขึ้นในพระราชวังหลวง(Bai Shouyi.1982:105) เหตุการณ์ดังกล่าวยังได้เกิดขึ้นอีกหลายครั้งในสมัยราชวงศ์หมิงและชิง เป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่สถานที่ และมีบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้ปล่อยปละละเลยไม่ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ในอดีตยังมีระเบียบปฏิบัติอีกเป็นจำนวนมากในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระราชวังหลวง เช่น การเดินผ่านประตู โดยทุกประตูจะมีประตูกลางซึ่งองค์จักรพรรดิใช้เสด็จพระราชดำเนินผ่าน ประตูฝั่งซ้ายสำหรับบรรดาเชื้อพระวงศ์และประตูฝั่งขวาสำหรับขุนนางสามัญชน สำหรับประตูเวียนอันหมิ่นนั้นไม่อนุญาตให้

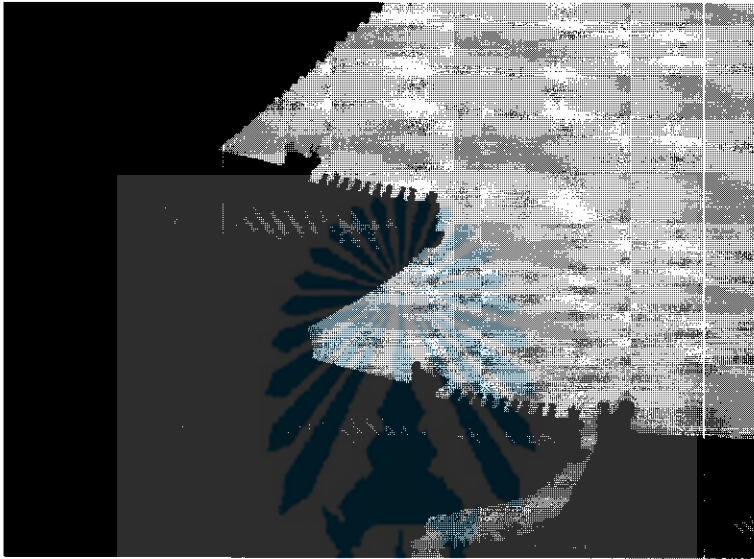
สามัญชนผ่านเข้าไปอย่างเด็ดขาด แต่ได้สงวนไว้เพื่อเป็นทางเสด็จผ่านเข้าออกวังหลวงขององค์จักรพรรดิเท่านั้น(ปรัตนปัญญา,2533:7) เมื่อมีขบวนเสด็จพระราชดำเนินผ่านไปไหน ห้ามมีการขวางทางขบวนเสด็จและต้องมีการถวายการอารักขาด้วยข้าราชการและทหารนับพัน ๆ คนเข้าแถวเรียงรายสองข้างทาง ถ้าเป็นเขตพระราชฐานชั้นในจะประทับบนพระราชยาน 8 คนหาม ถ้าออกนอกเขตชั้นในจะประทับบนพระราชยานมีหลังคา 16 คนหาม (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2538 : 99 – 100) นอกจากนี้ในเขตพระที่นั่งและพระตำหนักทุกหลังจะมีบันไดหินอ่อนสลักเป็นรูปมังกรอยู่ตรงกลางบันไดใช้เป็นที่เสด็จพระราชดำเนินเฉพาะองค์จักรพรรดิเท่านั้น ห้ามผู้ใดเหยียบย่างขึ้นมาบนบันไดมังกรนี้ นอกจากนี้พิธีการเข้าเฝ้าจักรพรรดิจีน ณ พระราชวังหลวง กรุงปักกิ่ง ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ หยวน หมิงและชิง จะมีพิธีการและระเบียบปฏิบัติซึ่งใช้เป็นข้อบังคับ ตั้งแต่การทำเรื่องขอเข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์น การขออนุญาตเดินทางเข้าประเทศจีน การขออนุญาตเดินทางเข้าเมืองปักกิ่ง และการเดินทางเข้าพระราชวังหลวง โดยเมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตให้เข้าเฝ้าได้คณะทูตต้องผ่านการฝึกหัดพิธีการเข้าเฝ้า โดยในสมัยราชวงศ์หมิง หมิงสื่อู่ได้ระบุไว้ว่าต้องใช้เวลาลฝึกซ้อม 3 วัน โดยทุกอย่างต้องเป็นไปตามธรรมเนียมอย่างจีน โดยเฉพาะเมื่อเข้าเฝ้าจะต้องคุกเข่าลงและก้มศีรษะลงคารวะ 9 ครั้ง (สืบแสง พรหมบุญ, 2525 : 56 – 57) การระบุถึงวิธีการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนในการเข้าเฝ้าองค์จักรพรรดิ ณ พระราชวังหลวงได้ครอบคลุมทั้งกลุ่ม ขุนนางชาวจีน และราชทูตทุกชาติที่ต้องการติดต่อกับจีน ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงถึงเดชานุภาพที่ยิ่งใหญ่ของจักรพรรดิจีน ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าไม่มีผู้ใดมาเสมอเหมือนหรือเทียบเคียงได้

นอกจากเรื่องประเพณีปฏิบัติแล้ว ความเชื่อเรื่องมังกรเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในพระราชวังหลวงปักกิ่ง โดยจักรพรรดิจีนทุกพระองค์ในอดีต ต่างใช้มังกรเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์ โดยต้องเป็นมังกรห้าเล็บ (หัว จาง หลง) เท่านั้น หากเป็นลายมังกรสี่เล็บหรือสามเล็บไปจนกระทั่งเหลือหนึ่งเล็บแสดงถึงฐานะความเป็นขุนนาง ตามตำแหน่งที่ลดหลั่นกันไปตั้งแต่ระดับเสนาบดี แม่ทัพ เจ้าเมือง และขุนนางชั้นผู้น้อย ดังนั้น ภายในเขตพระราชวังหลวงปักกิ่ง ซึ่งเป็นสถานที่ประทับขององค์จักรพรรดิจึงปรากฏภาพเขียนสีและรูปสลักของมังกรห้าเล็บเพียงอย่างเดียวโดยในท้องพระโรงพระที่นั่งไท่เหอ มีการประมาณการกันว่า มีภาพเขียนและรูปสลักมังกรห้าเล็บ มากกว่า 13,000 ตัว นอกจากมังกรแล้วการใช้สีเหลืองทอง และสีแดงก็เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงอำนาจและบารมี สีเหลืองนั้นเป็นสีแทนองค์จักรพรรดิ โดยมีความเชื่อที่มาจากทฤษฎีของจักรพรรดิจีนองค์แรกที่ครองราชย์เมื่อประมาณปี 2698 ก่อนคริสตกาล โดยพระนามหวงตี้ แปลว่าจักรพรรดิเหลือง มาจากการเป็นจักรพรรดิผู้ปกครองชนเผ่าเหลือง เกิดในที่ราบสูงดินเหลืองของแม่น้ำเหลือง สัญลักษณ์ของจักรพรรดิจึงเป็นมังกรสีเหลือง (สุขสันต์ วิเวกเมธากร, 2543 : 10) ดังนั้น สีเหลืองจึงเป็นสีแทนองค์จักรพรรดิและด้วยความที่สีเหลืองเป็นสีเดียวกับทองคำซึ่งเป็นสิ่งแทน ความมั่งคั่งร่ำรวยและอำนาจ จึงผนวกเข้ากันได้กับคติและสัญลักษณ์ของความเชื่อดังกล่าว ในพระราชวังหลวงปักกิ่งจึงปรากฏหลังคาของพระที่นั่งและตำหนักกรมทั้งป้อมประตู และสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับจักรพรรดิทุกหลัง มุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีเหลืองทอง ทั้งหมด เรียกว่ากระเบื้อง “หลิวหลิวหว่า” เป็นกระเบื้องเคลือบที่มีคุณภาพสูงมาก สีไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2538 : 96)

สำหรับสีแดงนั้นเป็นสีมงคลตามความเชื่อของชาวจีน เป็นสีที่แสดงถึงพลังคล้ายเปลวเพลิงที่ลุกโชนสว่างไสว ดังนั้นจึงเป็นสีมงคลที่ถูกนำมาใช้กับบุคคลที่มีอำนาจและบารมีสูงส่ง เช่นจักรพรรดิจีน ในพระราชวังหลวงจึงปรากฏสีแดงและสีเหลืองอยู่ทั่วไปในอาคารและสิ่งปลูกสร้างทุกหลัง ในเขตพระราชวังหลวงปักกิ่งยังปรากฏหอพระ ที่ประดิษฐานพระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ คัมภีร์ทางพุทธศาสนา และเทวรูปเทพเจ้า(เซียน) รวมถึงสัญลักษณ์รูปสัตว์มงคลต่าง ๆ เช่น ช้าง นกกระเรียน เต่า สิงโต ค้างคาว กวาง ฯลฯ รวมถึงสัตว์ตามตำนานเช่น กิเลน เชื้อจื้อ โบ ฯลฯ โดยรูปสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้จะแทนความหมายในเรื่องมงคล เช่น อายุยืน อำนาจวาสนา และบารมี ความมั่งคั่ง ความโชคดี ความสงบสุข การขับไล่ปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย ซึ่งถือเป็นการอวยพรให้ต่อองค์จักรพรรดิ โดยตำแหน่งในการจัดวางล้วนแล้วแต่ได้รับการตรวจสอบตามตำราภูมิลักษณะศาสตร์(ฮวงจุ้ย) เป็นอย่างดี โดยมีผู้กล่าวไว้ว่า พระราชวังหลวงปักกิ่งได้ถูกสร้างขึ้นตรงตามตำราฮวงจุ้ยอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด ส่งเสริมให้ผู้ที่อยู่อาศัยมีอายุยืนยาวมีอำนาจวาสนาบารมีและความมั่งคั่ง ถือว่าเป็นแบบแผนของศาสตร์ฮวงจุ้ยในปัจจุบัน สัญลักษณ์รูปสัตว์ยังสามารถใช้เป็นข้อสังเกตความสำคัญของพระที่นั่งและตำหนักในเขตพระราชวังหลวง โดยที่มุมของหลังคาพระที่นั่งและตำหนักหากมีรูปสัตว์เรียงกันอยู่ เก้าตัว หมายถึง การเป็นสถานที่ขององค์จักรพรรดิ ถ้ารูปสัตว์มีจำนวนลดหลั่นกันลงมาเช่น เจ็ดตัว หรือห้าตัว หมายถึงพระตำหนักของพระพันปี หรือ ของพระมเหสี เป็นต้น

รูปสัตว์มงคลภายในพระราชวังหลวงปักกิ่ง

สัญลักษณ์รูปสัตว์บนมุมหลังคาพระที่นั่งภายในพระราชวังหลวง

การแสดงผลออกถึงพลังและอำนาจของจักรพรรดิจีนที่สำคัญอีกประการ คือ การมีเหล่าบริวารรับใช้ห้อมล้อมตัวเป็นจำนวนมาก โดยในประวัติศาสตร์ของราชสำนักจีนได้มีผู้รับใช้ที่เรียกว่า “ชั้นที่” คอยปรนนิบัติ ดูแลกิจการภายในของพระราชวังหลวง โดยมีข้อกำหนดไว้ว่า “ป่าวทาสเพศชายที่จะเข้ามารับใช้ในวังได้นั้น จะต้องผ่านการตอนเป็นชั้นที่เสียก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเรื่องเสื่อมเสียกับพระมเหสี และเหล่าสนมนางใน” การที่ชั้นที่ได้เข้ามารับใช้ใกล้ชิดจักรพรรดิและเชื้อพระวงศ์เช่นนี้ ส่งผลให้ชั้นที่บางคนสามารถกุมอำนาจและสร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้กับตนเอง และบางครั้งถึงกับเข้าไปครอบงำองค์จักรพรรดิและก้าวก่ายราชกิจและเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ราชวงศ์หมิงต้องล่มสลายลง ได้มีผู้คำนวณว่าในตอนปลายสมัยราชวงศ์หมิงมีชั้นที่อยู่ในพระราชวังหลวงมากกว่า 70,000 คน (วินัย พงศ์ศรีเพียร.มปป:27) และในรัชกาลสุดท้ายของราชวงศ์ชิงก่อนปี ค.ศ. 1911 ก็มีชั้นที่คอยปรนนิบัติรับใช้อยู่มากถึง 1,500 คน การมีผู้รับใช้จำนวนมากหมายถึงบริวารที่อยู่รอบตัว ยังไม่นับทหารรักษาพระองค์นับพันคนที่ประจำการตลอดเวลายุบยกำแพงพระราชวัง รวมถึงเหล่านางสนมรับใช้และสาวชาววังอีกจำนวนมาก จัดหมายเหตุนางราชวงศ์ชิงได้บันทึกจำนวนผู้คนทุกกลุ่มทั้ง ชั้นที่ ทหารรักษาวัง เหล่าสนมนาง ในช่วงยุคที่ราชวงศ์ชิงรุ่งเรืองที่สุดสมัยจักรพรรดิเฉียนหลงว่ามีผู้อยู่อาศัยในพระราชวังหลวงมากเกือบแสนคน ถือเป็นภาพสะท้อนพลังอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของจักรพรรดิจีนตามคติความเชื่อในฐานะโอรสแห่งสวรรค์ผู้ปกครองดูแลประชาชนทั้งมวลบนโลกมนุษย์ (Li Chien-nung. 1956:55-59)

จักรพรรดิเฉียนหลง ยุคสมัยแห่งความรุ่งเรืองของราชวงศ์ชิง

สัญลักษณ์แห่งพลังและอำนาจของพระราชวังหลวงปักกิ่งยังคงปรากฏความสำคัญมาถึงยุคปัจจุบัน โดยเมื่อเหมาเจ๋อตงและพรรคคอมมิวนิสต์ได้เข้ายึดกรุงปักกิ่งในช่วงต้นปี 1949 ประธานเหมาในฐานะผู้นำสูงสุดของพรรคคอมมิวนิสต์ได้เลือกใช้ประตูเทียนอันเหมินทางเข้าพระราชวังหลวงเป็นที่ประกาศจัดตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 1949 ทางจีนยังได้นำภาพขนาดใหญ่ของเหมาเจ๋อตงติดไว้เป็นการถาวรเหนือทางเข้าประตูเทียนอันเหมิน ซึ่งเดิมเคยเป็นทางเสด็จพระราชดำเนินของจักรพรรดิเท่านั้น นอกจากนี้ภาพด้านประตูเทียนอันเหมินยังได้ถูกนำมาเป็นตราแผ่นดิน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์อย่างเป็นทางการของประเทศจีน ในส่วนของพื้นที่บริเวณลานจัตุรัสเทียนอันเหมิน หน้าพระราชวังหลวงยังได้ถูกเลือกให้เป็นที่ตั้งสถานที่สำคัญของรัฐบาลจีน อาทิ มหาศาลาประชาชน (Great Hall of the people) ทำเนียบประธานาธิบดีและที่ทำการของรัฐบาล (จงหนานไห่) อนุสรณ์สถานวีรชนแห่งชาติ (Monument to the People's Heroes) อนุสรณ์สถานประธานเหมา (Chairman Mao Memorial Hall) พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์จีน (The Museum of Chinese History) พิพิธภัณฑ์แห่งการปฏิวัติจีน (The Museum of Chinese Revolution) ที่สำคัญลานจัตุรัสเทียนอันเหมินยังได้เป็นสถานที่จัดงานสำคัญระดับชาติของจีนในหลายวาระ เช่น การเฉลิมฉลองวันชาติ วันครบรอบแห่งการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีน ฯลฯ รวมถึงการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มนักศึกษาหลายแสนคนในปี ค. ศ. 1989 ก็ได้เลือกเอาบริเวณจัตุรัสเทียนอันเหมินหน้าพระราชวังหลวง เป็นพื้นที่ในการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย อันนำมาสู่การปราบปรามอย่างรุนแรงโดยการใช้กำลังทหาร ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่โด่งดังและทำให้ชื่อเทียนอันเหมินเป็นที่จดจำของคนทั้งโลกมาจนถึงปัจจุบัน

รูปภาพ เหมาเจ๋อตง ณ ประตูเทียนอันเหมิน

สรุป

พระราชวังหลวงปักกิ่ง หรือพิพิธภัณฑสถานพระราชวังในปัจจุบันถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติที่ผ่านกาลเวลาอันยาวนานกว่า 600 ปี เป็นสถานที่ที่เคยมีความสำคัญในการกำหนดชะตาชีวิตของชาวจีนทั้งหมด รวมถึงเป็นสัญลักษณ์แห่งพลังและอำนาจอันยิ่งใหญ่ในการอ้างความชอบธรรมเหนือมนุษย์ทุกผู้ทุกนามในแผ่นดินจีน อย่างไรก็ตามพลังและอำนาจขององค์จักรพรรดิผู้ที่เชื่อว่าตนเองได้รับอาณัติจากสวรรค์ให้มาปกครองประชาชนบนโลกมนุษย์ ก็ลือหนึ่ไม่พ้นวัฏจักรแห่งความเปลี่ยนแปลง จากจุดเริ่มต้น สู่รุ่งเรือง และถึงกาลล่มสลายในที่สุด ระบบศักดินาของจีนก็อยู่ในวังวนของวัฏจักรดังกล่าว โดยปัจจุบันหลงเหลือไว้แต่เพียงเรื่องราวที่กลายเป็นประวัติศาสตร์ ผ่านกาลเวลาและสถานที่ที่ครั้งหนึ่งเคยมีความสำคัญและเต็มไปด้วยร่องรอยของอารยธรรมแห่งความเจริญ เช่น การสร้างสรรค์ ความดีงาม คุณธรรมจริยธรรม ความสุขสมหวัง รวมถึงความเสื่อมทราม กิเลส ตัณหา ความละโมภ การแก่งแย่งชิงดี ซึ่งเป็นธรรมชาติแห่งวิสัยของความเป็มนุษย์ แม้ว่าคนผู้นั้นจะเกิดมาในสถานะที่เป็นชาวนายากจนอาศัยอยู่ในกระท่อมที่ผู้พัง หรือองค์จักรพรรดิผู้เป็นเจ้าชีวิต เจ้าแผ่นดินที่อาศัยอยู่ในพระราชวังหลวงที่ยิ่งใหญ่ สวยงาม ถือเป็นภาพสะท้อนของมนุษย์ในด้านความสำเร็จและความล้มเหลวทั้งในเรื่องทางวัตถุและจิตใจ ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะหมู่ชาวจีนเท่านั้นแต่ยังรวมถึงมนุษยชาติทั้งหมดได้อีกด้วย

ภาพมุมสูงจัตุรัสเทียนอันเหมินและพระราชวังหลวงปักกิ่ง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กุศล สุจรรยา.(2520).ชีวประวัติมาโคโปโลयाเอเซีย.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เขียน อีระวิทย์.(2547).วิวัฒนาการการปกครองของจีน.กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดา ศักดิ์ศิริสัมพันธ์.(2537).ประเทศจีน.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- ทวีวัฒน์ ปุณทริกวิน.(2549).คำอธิบายความเป็นมาของศาสนา คนสร้างศาสนาหรือศาสนา สร้างคน มุมมองทางสังคมศาสตร์.เอกสารเผยแพร่ทางเว็บไซต์ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน.
- ป. รัตน์ปัญญา.(2533).โบราณสถานกรุงปักกิ่ง.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- _____. (2533).เที่ยวปักกิ่ง.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- _____. (2534).ตำนานกรุงปักกิ่ง.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- มาร์โคโปโล เล่าเรื่อง รัสติเกียโล เขียน สุธาสิณี พานิชชานนท์แปล.(2547).การเดินทางของมาร์โคโปโล. กรุงเทพฯ:โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- สุขสันต์ วิเวกเมธากร.(2543).สหสัมภักรวรรษ.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สิบแสง พรหมบุญ.(2525).ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับไทย ค.ศ.1282-1853. กรุงเทพฯ:มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี.(2538).ย่าแดนมังกร.กรุงเทพฯ:อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

วินัย พงศ์ศรีเพียร แปลและเรียบเรียง.(มปป.)ชั้นที่จีน.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วรรณศิลป์.
ศรีกานดา ภูมิบริรักษ์.(2550).ปักกิ่งในความทรงจำ.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ชวนอ่าน.
อนงคณา มานิตพิสิฐกุล.(2543).การตอบสนองต่อการคุกคามของชาติตะวันตกของจีนปลายสมัย
ราชวงศ์ชิง ค.ศ.1861-1895. สารนิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อัยซิง เจียวรหอ ฟู่อี.(2531).จากจักรพรรดิสู่สามัญชน. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์รวมธรรม.

ภาษาอังกฤษ

Bai,Shouyi.(Editor).(1982).An Outline History of China. Beijing:Foreign Languages Press.
Beijing.(2002).Beijing :CIP.
Colin A.Ronan.(1978).The Shorter Science and Civilisation in China:1.
Grate Britain:Cambridge University Press.
Ebrey,Patricia Buckley.(1996).The Cambridge Illustrated History of China.
Cambridge,Mass:Cambridge University Press.
Fairbank John K.(1980).The Cambridge History of China Vol.11: Late Ch'ing 1800-1911
Part 2.Cambridge,Mass: Cambridge University Press.
George Woodcock.(1969).The British in the Far East. Grate Britain:Atheneum.
Hu Sheng.(1981).Imperialism and Chinese Politics.Beijing:Foreign Languages Press.
Li,Chien-nung.(1956).The Political History of China 1840-1928. Translated and Edited by
Teng Ssu-yu and Jeremy Ingalls. Princeton:D. Van Nostrand Company,Inc.
The Forbidden City.(1999).Beijing:CIP.

เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

www.http://.wikipedia.org.